PARTYZÁNSKÁ VÁLKA V PROTEKTORÁTU

Podmínky pro partyzánskou válku v Čechách a na Moravě byly na hustě osídleném území s bohatou silniční sítí velice složité. Na území okupovaných českých zemí nešlo vytvářet partyzánské základny jako v Bělorusku, na Ukrajině či v Jugoslávii. Jak hustá síť komunikací, tak i možnost soustředění a rychlých přesunů okupačních jednotek hrály spíše ve prospěch nacistů. Bohužel mnohé sovětské desanty, jež měly za úkol organizovat partyzánskou činnost v protektorátu, tuto realitu příliš nechápaly či nerespektovaly, což přinášelo četné problémy civilnímu obyvatelstvu. To vše často narušovalo i práci organizací domácího odboje jako například rozvětvené vojensko-partyzánské organizace Rada tří, která operovala od Domažlic až po Beskydy. Sovětské výsadky neblaze proslulého NKVD dokonce v závěru války sledovaly už jen ryze politické poválečné cíle a partyzánské aktivity měly pouze zakrývat jejich hlavní úkoly. Nejcennějším vkladem partyzánského hnutí byly především diverzní akce na železnicích a účast v květnovém povstání. Přes všechny problémy i poválečné falšování dějin partyzánského boje v českých zemích se partyzáni i zde stali významnou odbojovou složkou, která se podílela na osvobození naší vlasti od německých okupantů.

Nejcennějšími akcemi partyzánů byly útoky na železniční tratě. Například při akci v noci z 10. na 11. dubna 1945 u Helenína destrukční skupina partyzánských oddílů Jermak a Tyrš poškodila most, který se při přejezdu vlaku převrátil. Zahynulo zde 65 německých vojáků a 124 bylo raněno. Trať byla přerušena na čtrnáct dní.

K Murzinově brigádě patřil i oddíl Olga, který zaznamenal řadu bojových úspěchů. Bohužel jeho často opilý velitel Josef Houfek (třetí zprava) nesmyslně vraždil i členy své jednotky.

Vojenští velitelé největší české nekomunistické partyzánské organizace Rada tří kpt. gšt. Karel Veselý-Štainer a kpt. gšt. Josef Robotka (v roce 1952 popravený komunistickým režimem)

Partyzáni z oddílu Suchý vrch u svého lesního úkrytu poblíž Červenovodského sedla v Orlických horách

Velitel výsadku Fakel II plukovník NKVD J. A. Kozlov (vpravo) na pohřbu padlých partyzánů v Dobříši v květnu 1945. Partyzánská činnost jen kryla jeho tajné úkoly.

Vpravo kontroverzní velitel 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky z Trocnova sovětský major Dajan Bajanovič Murzin

ČESKÝ VENKOV SE BOUŘÍ

Přestože domácí odboj v Praze počítal s plánovaným povstáním, na mnoha místech českého venkova již ve dnech 1. až 4. května 1945 docházelo od Přerova až po Domažlice k spontánním akcím proti okupačnímu režimu. Někde začalo odstraňování německých nápisů, jinde civilní správu přebíraly revoluční národní výbory. Na Českomoravské vrchovině přešly na povstaleckou stranu některé maďarské jednotky. Ze židovského ghetta a věznice gestapa v Terezíně uprchli dozorci a město, zamořené epidemií skvrnitého tyfu, převzal pod svou ochranu Mezinárodní červený kříž. Volání pražského rozhlasu v poledne 5. května potom zmobilizovalo celý venkov. Povstalecká velitelství ve městech i na vesnicích získávala rychle masu dobrovolníků a němečtí vojáci z místních posádek se na mnoha místech buď nechali odzbrojit a zajmout, nebo odpochodovali. V jiných obcích naopak německé posádky vyhlásily stanné právo a popravovaly rukojmí a zajaté povstalce. Velké množství obětí měly na svědomí německé trestné výpravy jako například ve Velkém Meziříčí či Třešti. Na většině území protektorátu však povstalci 5. a 6. května vytvořili půdu pro příchod spojeneckých armád přesně podle původního záměru, s jakým bylo povstání od roku 1939 připravováno.

Německá trestná výprava vypálila večer 7. května 1945 obec Konětopy na Mělnicku. Obyvatelstvu se podařilo uprchnout.

Opavu osvobodily jednotky sovětské 60. armády generála P. A. Kuročkina již 22. dubna 1945, ale město bylo těžce poškozeno.

Jedním z prvních aktů povstání v Plzni bylo zapálení nacistické orlice na náměstí Svobody.

Povstalci ze Železného Brodu s obměněným automobilem, který ve Splzově sebrali německé trestné výpravě z Turnova.

Během protipartyzánské akce Němci ráno 5. května 1945 vypálili obec Javoříčko na Olomoucku. Ženy a děti byly vyhnány a 38 mužů zastřeleno.

Zatýkání členů gestapa v Písku příslušníky posádkového oddílu 3. praporu vládního vojska, kteří přešli podle plánu na stranu povstalců.

Rakovničtí povstalci ukořistili mimo jiné také bezvěžový tahač na podvozku německého tanku PzKpfw I. Povstání v tomto městě bylo velice úspěšné.

VOLÁME VŠECHNY ČECHY!

Proti všem odbojovým plánům povstání v Praze vypuknulo v sobotu 5. května 1945 zcela spontánně a jeho definitivní rozbuškou se stalo volání rozhlasu o pomoc ve 12.33 hod. v době přestřelky přepadové skupiny českých policistů s mnohem početnější německou posádkou SS v budově rozhlasu na Vinohradech. Na scénu proto vystupuje Vojenské velitelství Velké Prahy „Bartoš“ brigádního generála Karla Kutlvašra v podzemním krytu v Bartolomějské ulici. Politicky tento proces potom zarámovalo podřízení vojenského velitelství povstalců politikům z České národní rady ve večerních hodinách. Během následující deštivé noci vyrostlo ve městě na 1 600 barikád. Odhaduje se, že se jejich stavění zúčastnilo na 100 000 Pražanů, kteří na barikády využili i železniční a tramvajové vozy, někde i pokácené stromy. Především ale rozebrali 254 000 až 300 000 m^2 pražské dlažby, což představuje šest metrů širokou dlážděnou cestu dlouhou až 50 kilometrů! V té době již síly povstalců tvořilo přes 16 000 ozbrojených mužů, kteří ukořistili i několik obrněných vlaků a tanků. Druhý den proto požadoval velitel jednotek SS v protektorátu hrabě Carl von Pückler-Burghauss, aby Luftwaffe bombardovala Prahu: *„Mnoho zápalných bomb, celé hnízdo musí hořet!“*

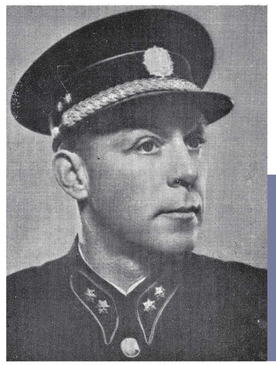

Velitel policejní úderné skupiny pro obsazení budovy rozhlasu kapitán Rudolf Suchánek a první padlý policista štábní strážmistr Rudolf Svoboda

Poválečný odznak bojovníků o pražský rozhlas

Od brzkého rána Pražané likvidovali symboly německého okupačního režimu a provokovali okupanty.

Vše začal rozhlasový hlasatel Zdeněk Mančal posměšnou větou parodující dvojjazyčné povinné okupační vysílání: *„Je právě sechs hodin.“*

Odpovědnost za vojenské velení povstání převzala odbojová skupina „Bartoš“ v čele s bývalým legionářem generálem Karlem Kutlvašrem.

Boje o rozhlas zachytil i dnes již legendární kameraman Čeněk Zahradníček z filmového týdeníku Aktualita.

Český četník v boji s nacisty. Po válce komunistům vadilo, že místo „revolučního lidu“ byli skutečnými hrdiny povstání ryzí vlastenci všech sociálních skupin a profesí…

PRAHA TRPÍCÍ A VÍTĚZNÁ

V pondělí 7. května 1945 začal generální útok německých jednotek proti městu. Jejich úspěšný postup do centra, především ze severovýchodu, provázely četné zločiny na českém civilním obyvatelstvu. Povstalci se však nedali zlomit a čas hrál proti nacistům, kteří toho dne v Remeši podepsali protokol o bezpodmínečné kapitulaci. Druhý den proto došlo k jednání s velitelem jednotek Wehrmachtu v protektorátu generálem Rudolfem Toussaintem a odpoledne 8. května nakonec i k podpisu protokolu *„o formě kapitulace německých jednotek v Praze“*, tedy de facto způsobu jejich odchodu z města do amerického zajetí. Tu podepsal i zástupce komunistů v České národní radě Josef Smrkovský. Sovětské velení zatím tlačilo na své tankové předvoje, aby urychlily přesun z Krušnohoří do Prahy. Povstalci jim však jednáním s Toussaintem „ukradli“ osvobození Prahy. O to více se potom v dalším období obrátila nesmlouvavá sovětská pomstychtivost proti povstaleckým velitelům a politikům za to, že připravili sovětskou armádu o totální vojenský triumf a jednali bez jejího vědomí. Legendu o osvobození Prahy potom museli vytvořit komunističtí propagandisté a umělci a živit ji po desítky let tak, aby pravda historická ustoupila „pravdě“ politické…

Okolí Trojského mostu v Holešovicích po tvrdých bojích povstalců s esesáky z 4. pluku pancéřových granátníků „Der Führer“, kteří v červnu 1944 vyvraždili vesnici Oradour-sur-Glane.

Na barikádách se ještě bojovalo, ale v České národní radě již probíhal boj o charakter poválečné republiky – vlevo komunista Josef Smrkovský, druhý zprava jeden z jeho oponentů JUDr. Josef Kotrlý.

Oběti masakru v tzv. Brettschneiderově vile v Hornokrčské ulici, kde nacisté 7. května 1945 po agilním upozornění německých civilistů z okolních domů povraždili na zahradě 17 Čechů!

Na Smíchově, ve Vršovicích a mezi Holešovicemi a Roztokami operovali povstalci s řadou improvizovaných obrněných vlaků.

Němečtí vojáci odevzdávají v úterý 8. května 1945 zbraně před odchodem z města do amerického zajetí.

9. KVĚTNA 1945
ROČNÍK I.
ČÍSLO 3.
Šéfredaktor Karel Nový. — Odpovědný redaktor František Mejoun. — Redakce a administrace v Praze II., Václavské náměstí čís. 56. — Vydává a tiskne Melantrich a. s.
CENA 50 HAL.

Osvobozené České slovo
II. VYDÁNÍ

Zoufalý boj na Mělníce

Ve středu vysílal mělnický rozhlas v odpoledních hodinách zoufalou prosbu o pomoc. Město bylo třikrát těsně po sobě těžce bombardováno a pak velikou přesilou nacistů přepadeno. Češi byli vražděni a jejich usedlosti vykrádány a pustošeny. Mělník prosil o pomoc spojenecké letce.

Protokol o kapitulaci německých branných sil

Česká revoluce dobyla slavného vítězství

ČTK — Praha 8. května. Česká Národní rada oznamuje: Protokol o provedení kapitulace německých branných sil, sepsaný dne 8. května 1945 v 16 hodin za přítomnosti osob na protokolu podepsaných zní takto:
1. Plenipotenciár velitele německých branných sil podepisuje ujednání o způsobu ustavení všech německých branných sil inklusive letectva všech velitelství, svazu SS, policie a všech státně i vojensky organizovaných jednotek v oblasti Prahy i okolí.
2. Ujednání toto neovlivňuje podmínky, které byly dány těmto jednotkám od velitelství spojeneckých (amerických, anglických a sovětských) bojových sil.
3. Německé šeny a děti, pokud nedojedou s jednotkami, z Prahy se stahujícími, stojí pod hranou Mezinárodního Červeného kříže, který pečuje o ně a zařídí jejich odtransportování.
4. Vězňové váleční zajatci spojeneckých národů a všechny internované a zatčené osoby budou ihned propuštěny a dány k disposici českým policejním úřadům.
5. Odevzdání zbraní se provede takto: Všechny těžké zbraně budou odevzdány po opuštění Prahy na okraji města a převzaty od Československé národní armády.
Letadla zůstanou na obou letištích v Ruzyni a ve Kbelích.
6. Odevzdání všech ostatních zbraní bude provedeno před dosažením americké demarkační čáry československé armádě.
Veškeré zbraně budou i s municí a nic nebude úmyslně poškozeno.
7. K odbavení zákopnicko-technických záležitostí (náloží v mostech, podminování ulic, budov) určí zmocněný generál zvláštní předávací oddíly pod velením důstojníka (major Zehrer).
8. Jednotky jsou oprávněny vzíti ze skladišť nutná množství potravin. Zbytek bude v pořádku odevzdán orgánům československé národní armády.
9. České obyvatelstvo nebude činit obtíží odcházejícím německým jednotkám.
Skončeno, podepsáno.
Dr. Albert Pražák v. r. Josef Smrkovský v. r. Dr. Josef Kotrlý v. r. Kpt. Jaromír Nechanský v. r. Gen. Karel Kutlvašr v. r. Ppllk. gen. lt. Franz Bürger v. r. Ppllk. gen. lt. Jaromír Kadaňka v. r.
General der Infanterie Rud. Toussaint v. r.
*
Dodatek k protokolu ze dne 8. května 1945.
Generál Toussaint prohlašuje, že svými silami potlačí případné hnízda odporu německých jednotek, která neuposlechnou jeho rozkazů.
Skončeno a podepsáno.
Toussaint v. r.

Praha trpící a vítězná

Svobodný zůstal český tisk po válce necelé tři roky, ale již během povstání se například v nakladatelství Melantrich vytvořila komunistická buňka, která v únoru 1948 jeden z nejčtenějších deníků tvrdě umlčela.

GENERÁL PATTON Z PRAHY NEZAVOLAL…

Americké pozemní síly operovaly na českém území od 18. dubna 1945, kdy v 9.55 hod. průzkumná četa 90. pěší divize překročila české hranice v Ašském výběžku, až do posledního bojového střetnutí s Němci 8. května 1945 odpoledne v obci Žihle. Kromě dobytí Chebu však do 4. května 1945 Američané prováděli jen aktivní bojový průzkum na česko-bavorských hranicích během postupu k Rakousku. Až 5. května zahájili postup na linii Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice, jak ji předběžně avizovala sovětská strana. Když americké jednotky brzy dopoledne 6. května 1945 dorazily do Plzně, Koněvův 1. ukrajinský front proti původním plánům ve 14.00 hod. daleko v Sasku kvůli povstání v Praze teprve zahajoval útočnou operaci s cílem dorazit jako první do Prahy. Již den předtím však sovětští představitelé americkým spojencům tvrdili, že Pražskou operaci již zahájili, a striktně trvali na tom, aby se jejich jednotky zastavily, aby nedošlo k „promíchání vojsk“. Ctižádostivému generálovi G. S. Pattonovi tak jeho nadřízení zabránili v dalším postupu na Prahu, přestože měl údajně vyhrožovat, že tam dorazí jako první a zavolá jim z telefonní budky na Václavském náměstí. Pro český národ tyto okolnosti však neznamenaly do budoucna nic pozitivního.

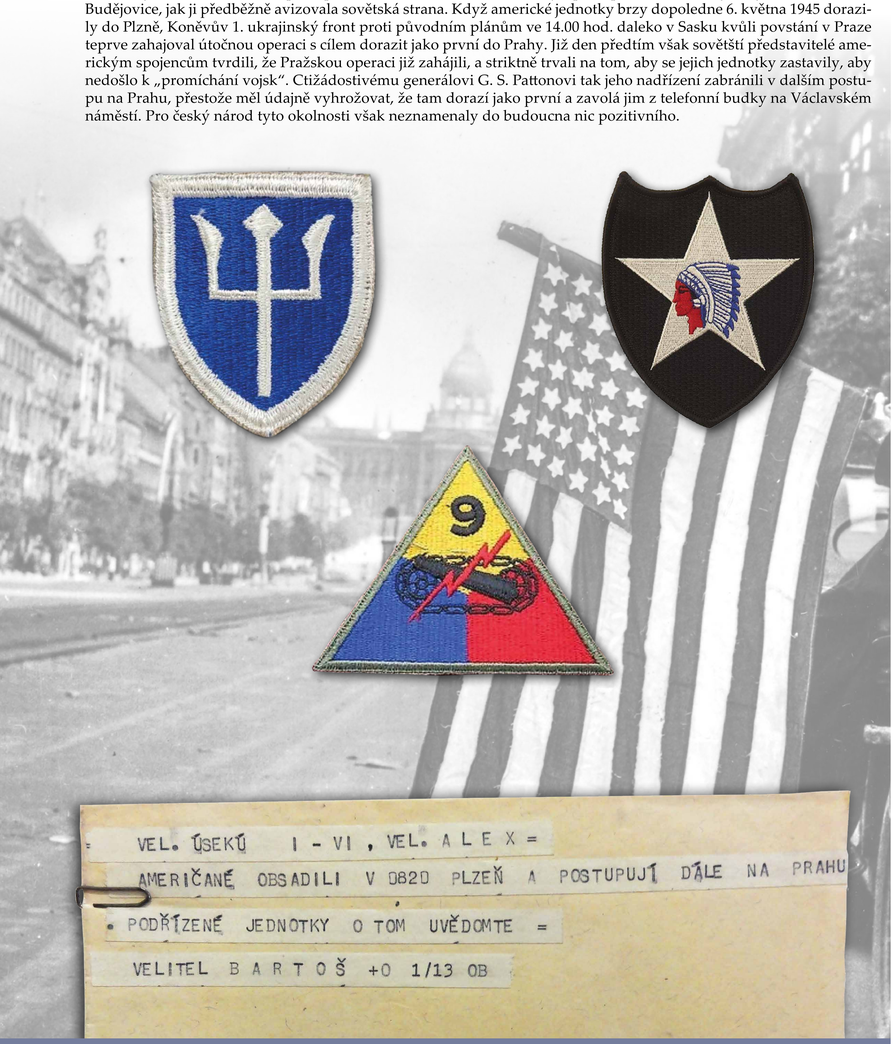

Jedna z řady zpráv pražských povstaleckých jednotek. Bohužel, zde se nakonec realita ukázala jako marné přání.

První americké jednotky z 90. pěší divize „Tough Ombres“ podnikají 18. dubna 1945 bojový průzkum v Ašském výběžku.

Boje 97. pěší divize „Trident“ o Cheb a jeho letiště ve dnech 24.–28. dubna 1945 byly největším bojovým střetnutím americké armády na českém území.

Po vstupu do Plzně se museli vojáci 16. obrněné divize potýkat s mnoha ukrytými německými záškodníky, kteří na ně zahájili palbu ze zálohy.

Kvůli německé kapitulaci v Remeši a přání sovětských spojenců se americké jednotky z 9. obrněné divize 7. května 1945 musely zastavit také v Karlových Varech.

Džíp amerických válečných korespondentů na pražském Václavském náměstí je jedním z mnoha důkazů, kolik lidských životů v bojujícím městě mohlo být zachráněno nebýt politického zákulisí…

Veliteli americké 3. armády generálu Georgi S. Pattonovi (na snímku s velitelem 2. pěší divize „Indian Head“ generálem Robertsonem) v květnu 1945 unikla poslední šance na to osvobodit evropskou metropoli.

OPOMÍJENÍ SPOJENCI

Osvobození Československa bylo spojeneckou operací, které se kromě Rudé armády, americké armády a československých jednotek zúčastnili také vojáci rumunští, polští a belgičtí. V americké byl zařazen belgický 17. střelecký prapor (17e Battaillon de Fusiliers), který 6. května vstoupil na naše území a 7. května dorazil do Plzně. V rámci Rudé armády vytvořená 2. polská armáda (Druga Armia Wojska Polskiego) vstoupila na území Československa z Horní Lužice 8. května 1945 v rámci 1. ukrajinského frontu a po bojích ve Šluknovském výběžku se do 10. května dostala až do Mělníka a pražských Strašnic, kde její předsunutý oddíl svedl poslední boj s německými záškodníky. Rumunsko, jež bývalo předválečným spojencem Československa v rámci Malé dohody, se po státním převratu v srpnu 1944 postavilo do boje proti Hitlerovi. Rumunská královská armáda čítala 248 430 vojáků. Do českých zemí vstoupila 1. rumunská armáda v sestavě 2. ukrajinského frontu na konci dubna 1945 v okolí Veselí na Moravě. Rumuni zaplatili za osvobozovací boje na Slovensku a Moravě největší daň, když zde padlo nebo bylo zraněno 66 495 mužů! Proto je nutné si památku i těchto stále opomíjených spojenců připomínat.

Rumunští vojáci při vystoupení na X. všesokolském sletu v Praze v červenci 1938

Motocyklový oddíl 2. polské armády na amerických strojích Harley-Davidson, které se na východní frontu dostaly v rámci spojeneckých dodávek.

Rumunský král Michal I. (1921–2017)

V Československu operovalo 17 rumunských pěších divizí, letecký sbor o síle 249 bojových letadel a 2. tankový pluk se 79 tanky a děly.

Polské tanky 1. tankového sboru po skončení postupu v Mělníce 10. května 1945

Polské dělostřelectvo se po krvavých dubnových bojích v Horní Lužici přesunulo na československé území.

Prapor belgických dobrovolníků se stuhou od města Plzeň

MÝTY A LEGENDY O OSVOBOZENÍ PRAHY

O povstání a osvobození Prahy vzniklo záhy po válce mnoho politicky motivovaných mýtů a legend s hlubokým průnikem do vědomí české společnosti, které ji rozdělují dodnes. Čeští komunisté dlouho úspěšně tvrdili, že Američané nechtěli bojující Praze pomoci a nechali ji záměrně krvácet „revoluční lid“. Po sovětské okupaci republiky v srpnu 1968 pro změnu tvrdili, že Američané za zády Rudé armády intrikovali a pokoušeli se Prahu osvobodit. Po desítky let v české veřejnosti přežíval mýtus, že o Praze se rozhodlo již na setkání vůdců protihitlerovské koalice na Jaltě v lednu 1945. Tehdy se tam však o Československu vůbec nehovořilo, ale setkání naopak formálně garantovalo všem osvobozeným zemím právo *„zvolit si vládní formu, v níž chtějí žít“*, což ovšem J. V. Stalin nehodlal respektovat. Naopak se mnoho let mlčelo o pomoci Praze ze strany 1. pěší divize antisovětské Ruské osvobozenecké armády (ROA) pod velením generála S. K. Buňačenka. Přestože tato pomoc nebyla zásadní, v 90. letech pro změnu vznikl opačný přehnaný a nepravdivý mýtus, že tzv. vlasovci z ROA Prahu zachránili a osvobodili, přestože velitel povstání generál Kutlvašr realisticky hodnotil jejich pomoc jako významnou, ale nikoliv rozhodující.

Náčelník Generálního štábu Rudé armády generál A. I. Antonov pro změnu odmítl další postup Američanů v Čechách z „obavy“ z chaosu a promíchání vojsk.

Velitel spojeneckých vojsk na západní frontě americký generál Dwight D. Eisenhower respektoval požadavky svých sovětských spojenců.

V sobotu 5. května 1945 se na Labi setkal americký generál Omar Bradley s I. S. Koněvem. Sovětský maršál tehdy kategoricky odmítl pomoc Američanů při osvobození Prahy.

Tank 1. divize ROA generála Buňačenka podporuje, byť jen nakrátko, v pankráckém úseku útok českých povstalců.

Nášivka jednotek Ruské osvobozenecké armády generála A. A. Vlasova

Pojetí historie května 1945 z per komunistických historiků Karla Bartoška a Karla Pichlíka v roce 1953

Unavení „vlasovci“ po přesunu do Prahy odpočívají ve smíchovských ulicích. Za dva dny v Praze padlo asi 100 vojáků ROA, další dvě stovky raněných povraždila po příchodu do města Rudá armáda.

PRAŽSKÁ OPERACE RUDÉ ARMÁDY

Původní plán pražské útočné operace počítal s tím, že bude zahájena bez spojení s českým domácím odbojem 7. května 1945 útokem 1. ukrajinského frontu od Míšně a 2. ukrajinského frontu od Brna s tím, že Praha bude obsazena do 13. května a ukončení všech operací v českém prostoru bylo plánováno zhruba do 20. května. Po vypuknutí českého povstání však sovětské velení operaci urychlilo o jeden den v obavě, že do Prahy dorazí dříve americké jednotky. Sporadická střetnutí Rudé armády s jednotkami německé skupiny armád Mitte maršála Ferdinanda Schörnera měla buď charakter srážek mezi předními a zadními voji, nebo ničení německých kolon, které takřka kolmo přetínaly směr sovětského postupu. Povstalci v Praze nebyli o sovětském postupu informováni. Tanková čela 1. ukrajinského frontu tak dorazila do Prahy již v ranních hodinách 9. května 1945, kde došlo již jen k několika lokálním střetnutím s ustupujícími německými jednotkami. K poslednímu boji v Čechách došlo 12. května na Příbramsku u Milína, ale v Evropě se ještě bojovalo 14. a 15. května 1945 na slovinsko-rakouských hranicích, kde se utkali v bitvě u Poljany jugoslávští partyzáni spolu s britskými tankisty s jednotkami SS a chorvatskými ustašovci.

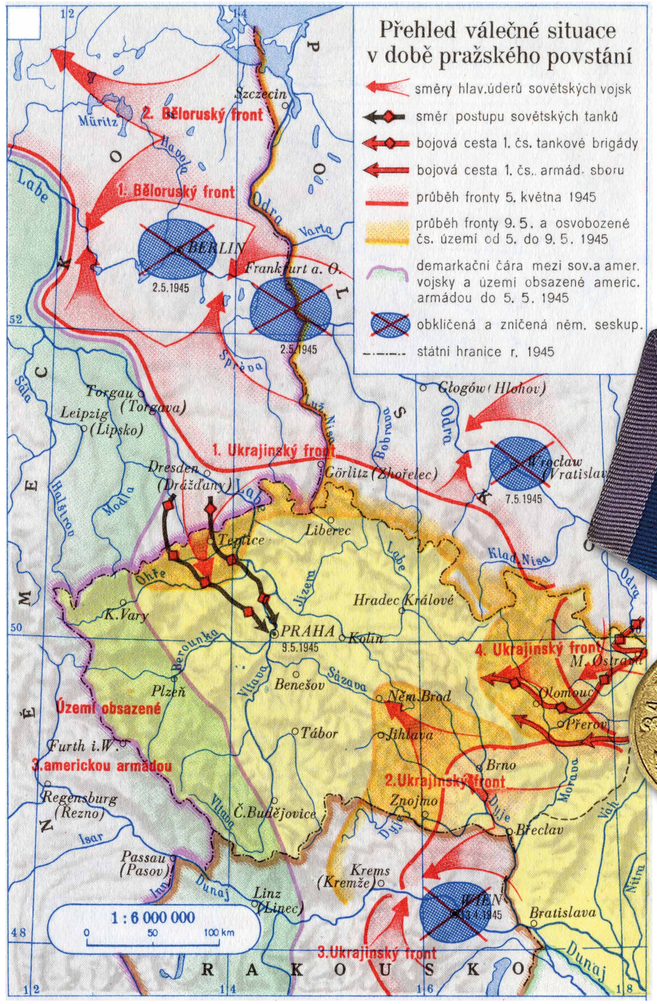

Zničený tank č. 24 poručíka I. G. Gončarenka na Klárově po střetnutí se zadním vojem prchajících německých jednotek

Radost z příjezdu sovětských vojáků ze strany Pražanů byla tehdy opravdu upřímná a nefalšovaná. Každý chtěl někomu z nich alespoň podat ruku či zkusit prohodit s nimi pár slov.

Pražané nadšeně vítají velitele 1. ukrajinského frontu maršála I. S. Koněva jako osvoboditele. Nikdo však nevěděl, proč doopravdy hnal své tankisty přes Krušné hory na Prahu…

Většina Čechů radujících se z konce války toužila i po fotografii s osvoboditeli. Neznámá vojačka Rudé armády je toho důkazem.

Dnes již ikonický snímek spících sovětských vojáků od Karla Ludwiga plně charakterizuje Koněvův rozkaz vojákům, že si odpočinou až v Praze. Důležité bylo předhonit Američany!

Další více než symbolický snímek z Václavského náměstí, kde se ti, co nebojovali, vozí na tancích s rudoarmějci, zatímco pražští policisté jako jedni z bojujících hrdinů povstání odcházejí nadlouho z českých dějin.

HITLEROVSKÉ NĚMECKO KAPITULUJE!

V bezvýchodné situaci na pokyn nového říšského prezidenta Karla Dönitze podepsalo v prvních hodinách 7. května 1945 nacistické Německo v Remeši protokol o bezpodmínečné kapitulaci. Němci si však vynutili odklad zákazu přesunů svých vojsk do půlnoci 8. května pod záminkou přetížení pozemních komunikací a problémů se spojením, což bylo ve svých důsledcích nevýhodné především pro české povstalce. Jelikož byl ze sovětské strany přítomen v Remeši pouze šéf sovětské styčné mise u spojeneckého velení generálmajor Ivan Susloparov, opakoval se akt 8. května 1945 na nátlak Moskvy za přítomnosti vyšších sovětských představitelů v bývalém důstojnickém kasinu na berlínském předměstí Karlshorst. Zde spojenecké země zastupovali maršál G. K. Žukov, americký generál Carl Spaatz, britský vrchní letecký maršál Arthur Tedder a francouzský armádní generál Jean de Lattre de Tassigny. Vinou různých průtahů, zejména když si delegát Francie vynutil, aby na dokumentu byl také francouzský podpis, se ceremonie protáhla do pozdních hodin. Podle moskevského času tak k aktu došlo až 9. května 1945. Proto toto datum jako konec války v Evropě po desítky let povinně oslavovaly země pod mocenským vlivem Sovětského svazu.

GODFREY DAVIS CAR HIRE SERVICE

The Daily Telegraph and Morning Post

LONDON LATE EDITN.

No. 28,847 LONDON: TUESDAY, MAY 8, 1945 Printed in LONDON and MANCHESTER PRICE 1½d.

TAYLOR'S WANT TO BUY TYPEWRITERS ADDING AND CALCULATING MACHINES, SAFES & STEEL FURNITURE

GERMANY CAPITULATES!

Today is VE Day: "Complete and Crushing Victory"

THE KING AND PREMIER TO BROADCAST

Unconditional Surrender Signed at Gen. Eisenhower's H.Q.

GERMAN NATION TOLD OF SURRENDER

KROSIGK ON THIS TRAGIC MOMENT

King Thanks Eisenhower

Mission Fulfilled

GERMANS IN NORWAY HAVE SURRENDERED

ALLIED FLEET OFF OSLO, SAYS STOCKHOLM

"LANDING EXPECTED AT ANY MOMENT"

NEW YORK CROWDS STOP TRAFFIC

City Ankle-Deep In Paper

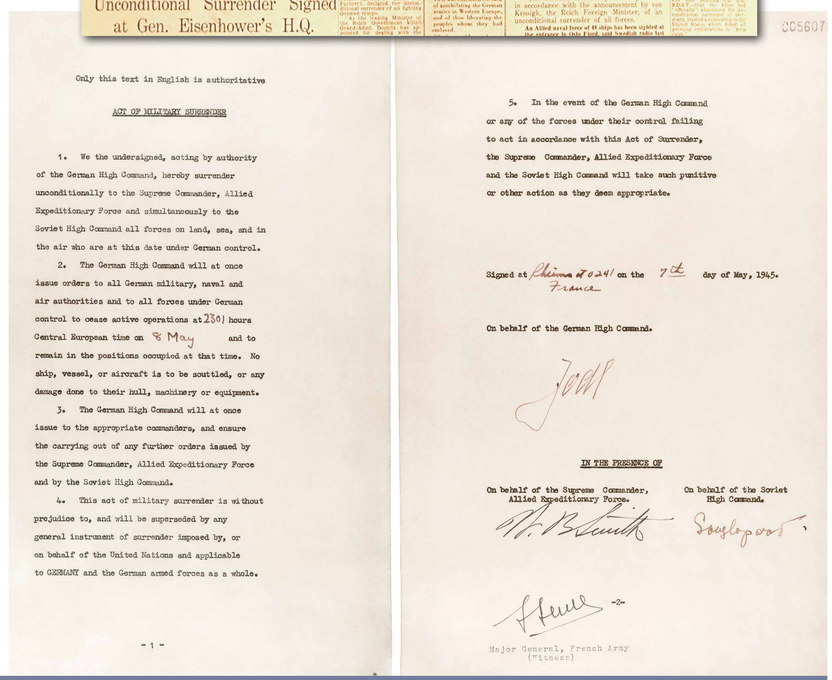

C05607

Only this text in English is authoritative

ACT OF MILITARY SURRENDER

1. We the undersigned, acting by authority of the German High Command, hereby surrender unconditionally to the Supreme Commander, Allied Expeditionary Force and simultaneously to the Soviet High Command all forces on land, sea, and in the air who are at this date under German control.

2. The German High Command will at once issue orders to all German military, naval and air authorities and to all forces under German control to cease active operations at 2301 hours Central European time on 8 May and to remain in the positions occupied at that time. No ship, vessel, or aircraft is to be scuttled, or any damage done to their hull, machinery or equipment.

3. The German High Command will at once issue to the appropriate commanders, and ensure the carrying out of any further orders issued by the Supreme Commander, Allied Expeditionary Force and by the Soviet High Command.

4. This act of military surrender is without prejudice to, and will be superseded by any general instrument of surrender imposed by, or on behalf of the United Nations and applicable to GERMANY and the German armed forces as a whole.

- 1 -

5. In the event of the German High Command or any of the forces under their control failing to act in accordance with this Act of Surrender, the Supreme Commander, Allied Expeditionary Force and the Soviet High Command will take such punitive or other action as they deem appropriate.

Signed at Rheims at 0241 on the 7th day of May, 1945.

France

On behalf of the German High Command.

Jodl

IN THE PRESENCE OF

On behalf of the Supreme Commander, Allied Expeditionary Force.

On behalf of the Soviet High Command.

Susloparov

-2-

Major General, French Army (Witness)

Kapitulaci ze 7. května podepsali německý generálplukovník Alfred Jodl, americký generálporučík Walter B. Smith, sovětský generálmajor Ivan Susloparov a francouzský sborový generál François Sevez.

Remeš 7. května 1945 1.45 hod. – náčelník operačního štábu německých ozbrojených sil (OKW) generálplukovník Alfred Jodl podepisuje protokol o bezpodmínečné kapitulaci Německa.

Nejschopnější ze Stalinových velitelů maršál Sovětského svazu Georgij Konstantinovič Žukov při podpisu berlínského protokolu německé bezpodmínečné kapitulace

Německý polní maršál a náčelník Hitlerova Oberkommanda der Wehrmacht Wilhelm Keitel patřil po válce mezi hlavní obžalované u norimberského procesu s nacistickými válečnými zločinci.

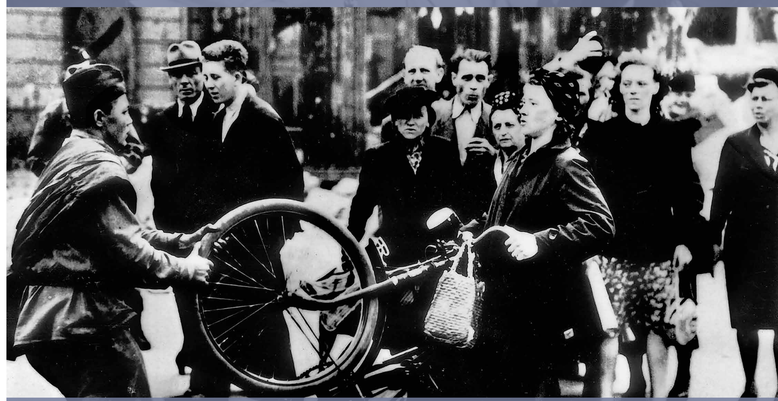

Poražený německý národ si zvyká na nové poměry – sovětský voják si „půjčuje" kolo od berlínské ženy.

Londýn 8. května 1945 jásá nad zprávou o konci války v Evropě, v Praze se však ještě stále bojuje…

VÁLKA KONČÍ POD ATOMOVÝM HŘIBEM

V lednu 1945 se Američané vylodili na filipínském ostrově Luzon. Urputné boje pokračovaly v Tichomoří a na Dálném východě na mnoha místech. Již 1. dubna se Američané vylodili na Okinawě, čímž začal útok na japonské ostrovy. Bitva trvala až do 21. června a na americké straně si vyžádala největší ztráty v tichomořské válce. Představitelé vítězných velmocí po porážce Německa vyzvali na Postupimské konferenci japonskou vládu k úplné kapitulaci. Ta na tento požadavek nepřistoupila, Spojenci proto obnovili letecké útoky na Tokio a další japonská města. Americký prezident Harry S. Truman rovněž nařídil použití atomové bomby a informoval v Postupimi o možném použití nové „ničivé zbraně" Stalina. Dne 6. srpna 1945 byla na japonské město Hirošima skutečně svržena atomová bomba. O den později vyhlásil Sovětský svaz Japonsku válku a zahájil ničivý útok proti japonské armádě v Mandžusku. 9. srpna Američané svrhli další atomovou bombu na přístav Nagasaki. Za této situace proto 15. srpna císař Hirohito v rozhlasovém projevu oznámil, že Japonsko přijalo spojenecké podmínky, což se prakticky rovnalo kapitulaci, která byla formálně stvrzena 2. září 1945. Tím skončila 2. světová válka i v Asii.

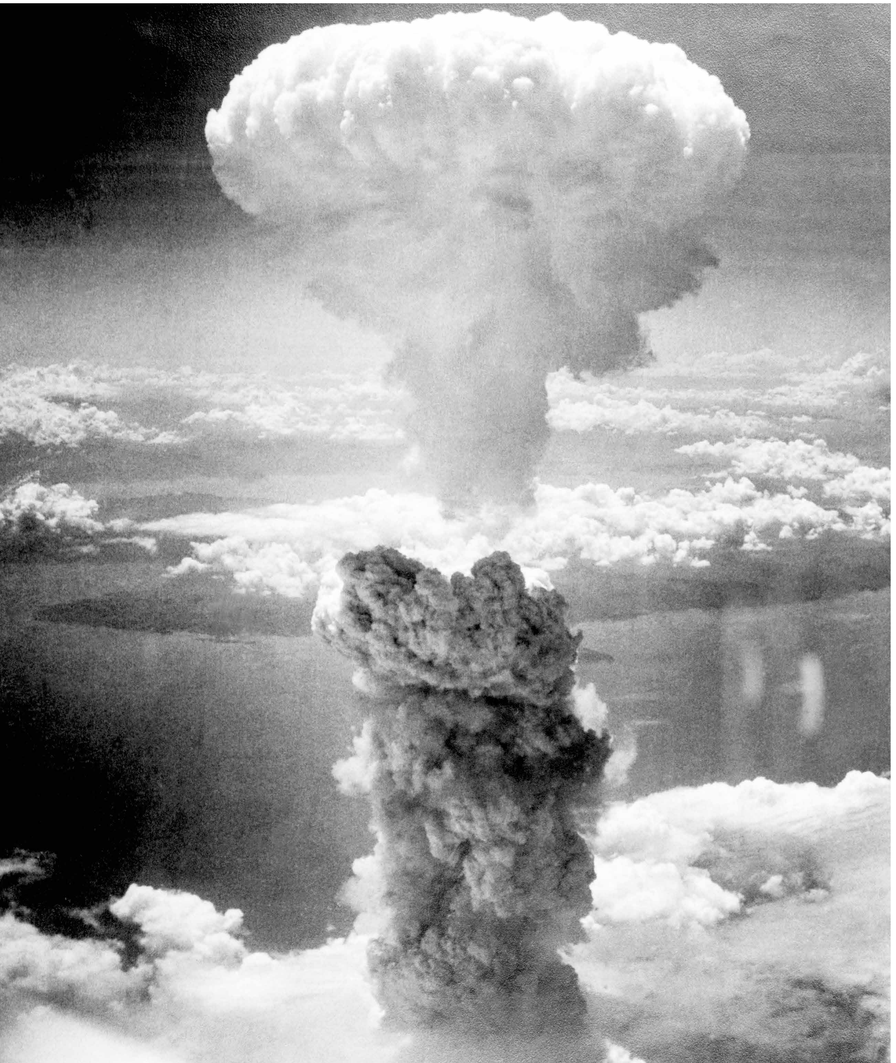

Americká vlajka na Iwodžimě. Tento ostrov se stal pro americké letectvo cennou základnou při další letecké ofenzivě proti Japonsku.

Ani útoky sebevražedných letců kamikadze na spojenecké válečné lodě nedokázaly zastavit blížící se japonskou porážku.

Sovětská ofenziva „Srpnová bouře" v Mandžusku byla zahájena v noci z 8. na 9. srpna 1945. Počet padlých japonských vojáků během celé operace se odhaduje na 84 000, Sovětů padlo asi 12 000.

Již 20. srpna 1945 vstoupili sovětští vojáci do Charbinu, aby záhy předali celou mandžuskou oblast čínským komunistům.

Hirošima po výbuchu atomové bomby 6. srpna 1945, při kterém zahynulo přes 70 000 lidí okamžitě, do konce roku pak dvojnásobek na následky ozáření. Tento ničivý útok svět postavil na novou křižovatku.

Japonský ministr zahraničí Mamoru Šigemicu v čele japonské delegace čeká 2. září 1945 na bitevní lodi Missouri na formální podpis kapitulačního protokolu.

OSVOBOZENÁ EVROPA NA DVOU KOLEJÍCH

Tečkou za válkou v Evropě mělo být od 17. července do 2. srpna 1945 setkání vůdců Sovětského svazu, USA a Velké Británie na zámku Cecilienhof v Postupimi s cílem projednat poválečnou správu Německa a rekonstrukci válkou poničené Evropy. Německo a Rakousko byly rozděleny do čtyř okupačních zón a pro obě země byl stanoven proces demilitarizace, denacifikace a demokratizace. Zároveň byl uznán požadavek na odsun Němců ze zemí jako Československo a Polsko za to, že pomáhali ve prospěch nacismu tyto země rozbít. Po smrti amerického prezidenta Roosevelta (12. 4. 1945) a porážce britského premiéra Churchilla ve volbách (26. 7. 1945) tentokrát, oproti Teheránu a Jaltě, se sovětským vůdcem Stalinem ve finále konference jednali diplomaticky poměrně nezkušení státníci – americký prezident Harry Truman a nový britský premiér Clement Attlee, což přispělo k vysoké úspěšnosti sovětských požadavků ze strany Stalina a jeho ministra zahraničí V. M. Molotova. Evropa se začala dělit na dva bloky, kdy ten východní pod vlivem Sovětského svazu byl nucen rezignovat na demokratický vývoj. Nejvýrazněji tuto skutečnost charakterizoval při svém projevu 5. března 1946 ve Fultonu Winston Churchill slovy o „železné oponě“ napříč kontinentem.

Stalinův triumf v Postupimi – vlevo Clement Attlee, uprostřed Harry Truman. Sovětský diktátor zde neměl bohužel při jednání rovnocenné partnery.

Berlín byl rovněž rozdělen na čtyři okupační zóny. Ta čtvrtá byla svěřena de Gaullově Francii.

Zničená Evropa (na snímku ulice v Berlíně) potřebovala rychle obnovu.

Winston Churchill ve Fultonu jasně řekl: *„Napříč kontinentem se od Štětína na Baltu po Terst na Jadranu spustila železná opona.“*

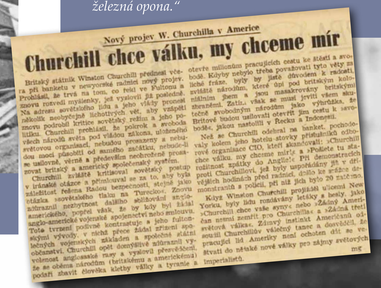

Nový projev W. Churchilla v Americe

Churchill chce válku, my chceme mír

Britský státník Winston Churchill přednesl včera při banketu v nevyvolené zaměstnání nový projev. Prohlásil, že trvá na tom, co řekl ve Fultonu a znova zatroubil mobilizaci, jak vysvitlo již poslední. Na adresu sovětského lidu a jeho vlády vyzvedl několika nesvobodné lidožroch věc, aby vzápětí mocným podrobil krtince sovětsky rodina a jeho přítelkyně. Churchill prohlásil, že polovina a svobodu všech národů světa pod vládou nikoliv, nebudou světovou organizací, nebudou proměny a nebudou dosud zákonitě od samého začátku, nebudou se uskuteční, věrnost a především nedovolná prosazovat britskou a americký společenský systém.

Churchill zvyšuje kritizovat sovětský postup v jednání ukázce a přimlouvaval se za to, aby byla udělitelset federa Rusou bezpečnosti, stejně jako zdůraznil sovětského tlaku na Turecko. Zdůraznil zdůraznil nezbytnost dalšího sdružování anglo-americké vojenské spolupráce nebo smlouvám. Tuto tvrzení podporuje kontrastuje s jeho fulminovým vývoji, v němž přece žádal zřízení spojených nejrozsáhlejší základem a společné stážení obranné. Churchill opět dosvědčil sdružování VS. volnost anglosaské rasy a vyzývá převážkové, že se ve oblasti národním (britským a americkým) podílí stavit čínská klatby války a tyranie a otevře milionům pracujících cestu ke blaží a svobodě. Kdyby nebylo třeba považovali tyto věty za lichá frázse, byly by jaké obvodem k radost svitání národům, které žijí pod britským kolonialismem. Jsem a jsou maskovaným britským chranitel. Zatím však se musí jevit vkem skutečné svobodným národům jako vyhrožba. Britové budou nutnovali otevřít jim cestu k severu bohů, jakou nastoupili v Řecku a Indonesii.

Nod se Churchill odvolal na banket, podobného vaty nolem jeho hutou stovky přítomných chovrové organizace CIO, kteří skandovali: Churchill chce válku, my chceme mír; a »Podívejte ty sta, rodinnost spolitky do Anglie!« Při demonstraci pesti Churchillovi, jak bylo uspořádány ze ředitel dle výtlich bodinách před radnicí, proto ke ostrie demonstrovaná a polici, jíž zůj jich bylo 20 zuřivě ne.

Když Winston Churchill projížděl ulicemi New Yorku, byly jeho rozmávány hesly a heslo, jako »Churchill chce vaše synyc nebo »Žádný Američ. Jan nemá nemíti pro Churchilla«, a »Začíná třetí světová válka«. Zdravý instinkt Amerických dělníků souzil Churchillův vlastný tanec a dovolávání. Je pravděpodobné, že Amerika není ochoten dát se, ve válce do válek nové války pro zájmy evropských imperialistů. mg

Reakce českého levicového tisku na Churchillův jasný projev v lecčems připomíná dnešní dobu…

Českoslovenští komunisté zatím marně usilovali o to, aby ze západních Čech co nejrychleji odešla americká armáda, ale Rudá armáda v zemi zůstala. Nakonec obě armády republiku opustily v listopadu 1945.

SVOBODA BEZ ZÁRUKY

Návrat k mírovému životu v Československu začal pod vedením vlády Národní fronty, vytvořené 4. dubna 1945 v Košicích s omezením počtu politických stran ve stylu řízené demokracie, která byla prezentována jako lidová demokracie, přestože skutečná demokracie by neměla mít žádné přívlastky. Jakékoliv projevy kritického myšlení byly mediálně označovány za reakční. Koncepce tzv. mostu mezi Východem a Západem, kterou prosazoval především prezident Edvard Beneš, byla velkou iluzí, protože vliv Stalinova Sovětského svazu v zemi sílil a výrazně se projevil ztrátou Podkarpatské Rusi, přestože Stalin sliboval, že osvobozené Československo bude obnoveno v hranicích z roku 1937. Vedení Komunistické strany Československa v čele s Klementem Gottwaldem se díky sílícímu vlivu Moskvy systematicky připravovalo na převzetí moci. Ve vládě, kde nebyli zastoupeni představitelé domácího odboje, ovládali komunisté klíčová ministerstva vnitra, obrany, zemědělství i informací a měli velký vliv na ministerstvu zahraničních věcí. Ministr zahraničí Jan Masaryk musel v Organizaci spojených národů víceméně hlasovat podle sovětských pokynů. Z malého spojence Sovětského svazu v době války se rychle stávala jeho válečná kořist…

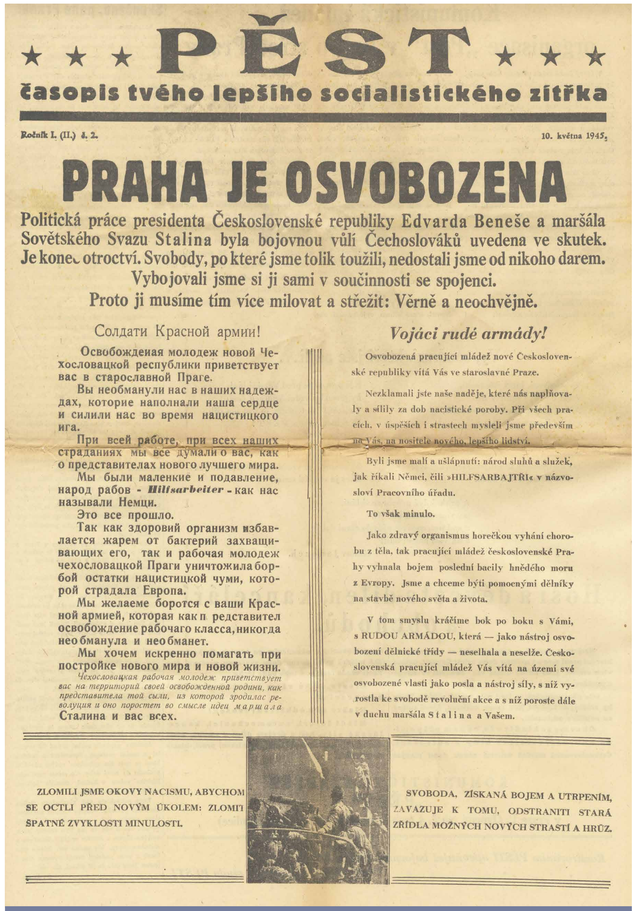

★ ★ ★ PĚST ★ ★ ★

časopis tvého lepšího socialistického zítřka

Ročník I. (II.) č. 2. 10. května 1945.

PRAHA JE OSVOBOZENA

Politická práce presidenta Československé republiky Edvarda Beneše a maršála Sovětského Svazu Stalina byla bojovnou vůlí Čechoslováků uvedena ve skutek. Je konec otroctví. Svobody, po které jsme tolik toužili, nedostali jsme od nikoho darem. Vybojovali jsme si ji sami v součinnosti se spojenci. Proto ji musíme tím více milovat a střežit: Věrně a neochvějně.

Солдати Красной армии!

Освобожденая молодеж новой Чехословацкой республики приветствует вас в старославной Праге.

Вы необманули нас в наших надеждах, которие наполнали наша сердце и силили нас во время нацистицкого ига.

При всей работе, при всех наших страданиях мы все думали о вас, как о представителах нового лучшего мира.

Мы были маленкие и подавление, народ рабов - *Hilfsarbeiter* - как нас называли Немци.

Это все прошло.

Так как здоровий организм избавлается жарем от бактерий захвацивающих его, так и рабочая молодеж чехословацкой Праги уничтожила борбой остатки нацистицкой чуми, которой страдала Европа.

Мы желаеме боротся с ваши Красной армией, которая как п редставител освобождение рабочаго класса, никогда необманула и необманет.

Мы хочем искренно помагать при постройке нового мира и новой жизни.

Чехословацкая рабочая молодеж приветствует вас на територий своей освобожденной родини, как представителя той силы, из которой зродилас революция и оно порожтет во смысле идеи маршала Сталина и вас всех.

Vojáci rudé armády!

Osvobozená pracující mládež nové Československé republiky vítá Vás ve staroslavné Praze.

Nezklamali jste naše naděje, které nás naplňovaly a sílily za dob nacistické poroby. Při všech pracích, v úspěších i strastech myslili jsme především na Vás, na nositele nového, lepšího lidstvi.

Byli jsme malí a ušlápnuti: národ sluhů a služek, jak říkali Němci, čili »HILFSARBAJTŘI« v názvosloví Pracovního úřadu.

To však minulo.

Jako zdravý organismus horečkou vyhání chorobu z těla, tak pracující mládež československé Prahy vyhnala bojem poslední bacily hnědého moru z Evropy. Jsme a chceme býti pomocnými dělníky na stavbě nového světa a života.

V tom smyslu kráčíme bok po boku s Vámi, s RUDOU ARMÁDOU, která — jako nástroj osvobození dělnické třídy — neselhala a neselže. Československá pracující mládež Vás vítá na území své osvobozené vlasti jako posla a nástroj síly, s níž vyrostla ke svobodě revoluční akce a s níž poroste dále v duchu maršála Stalina a Vašem.

ZLOMILI JSME OKOVY NACISMU, ABYCHOM SE OCTLI PŘED NOVÝM ÚKOLEM: ZLOMIT SPATNÉ ZVYKLOSTI MINULOSTI.

SVOBODA, ZÍSKANÁ BOJEM A UTRPENÍM, ZAVAZUJE K TOMU, ODSTRANITI STARÁ ZŘÍDLA MOŽNÝCH NOVÝCH STRASTÍ A HRŮZ.

Naivita velké části české mládeže vedla desetitisíce mladých po válce do řad komunistické strany.

Vliv sovětského velvyslance v Praze Valeriana Alexandroviče Zorina v letech 1945–47 se začínal blížit síle bývalých říšských protektorů…

Českoslovenští letci bojující za války v řadách britských Royal Air Force se do vlasti směli vrátit až 13. srpna 1945. To nejhorší je však čekalo až po únoru 1948, kdy se komunisté chopili moci v zemi naplno.

Válka přinesla do českých zemí mnoho bolesti – lidické ženy po návratu z koncentračního tábora 10. června 1945 na národní manifestaci k 3. výročí lidické tragédie.

Bývalý německý státní ministr pro Protektorát Čechy a Morava Karl Hermann Frank byl postaven před soud a odsouzen k trestu smrti jako válečný zločinec.

Výsledkem porážky nacistického Německa byl i odsun většiny německého obyvatelstva z republiky.

Všichni jásali v poválečné euforii, ale jediný politik, který měl důvod k úsměvu, byl vůdce československých komunistů Klement Gottwald.

Autor výstavy: PaedDr. Jindřich Marek, **Fotografie a dokumenty:** VHÚ Praha, **Grafické řešení:** Klára Šemberová, **Jazyková redakce:** Milena Krejsová, Kamil Novák
© Ministerstvo obrany ČR – VHÚ Praha, 2025